

Regionalt och nationellt samspel för en kunskapsdriven utveckling – exemplet Västra Götaland

Regional dialog på IVA, 18 oktober 2010

Deltagare, se separat deltagarförteckning.

Johan Schubert, projektledare IVA och dagens moderator, inledde med att berätta om Innovation för Tillväxt och Regional dialog.

Västra Götalandsregionen

Bertil Törsäter, regionutvecklingsdirektör, presenterade Västra Götalandsregionen. Se separat presentation.

Västra Götalandsregionen omfattar 49 kommuner med totalt 1,6 miljoner invånare. Regionen har en varierad näringslivsstruktur och uppvisar hög tillväxttakt och en hög innovationsförmåga.

Västra Götalandsregionen har många globalt verkande kunskapsintensiva företag vilket gör att regionen är extremt beroende av vad som händer i andra delar av världen.

Västra Götalandsregionen satsar massivt på kultur och att skapa ett brett kulturutbud. – Vi ser det som en viktig ingrediens i att skapa attraktiva innovativa miljöer, berättare Bertil Törsäter.

Agneta Mårdsjö, enhetschef näringslivsutveckling, berättade om VG-regionens strategi för ett livskraftigt västsvenskt näringsliv. Se separat presentation.

Västra Götalandsregionen har tre fokusområden för sina satsningar:

- *Entreprenörskap och nyföretagande* – VG-regionen är medfinansiär eller part i samarbeten med andra organisationer.
- *Innovation i SMF* – kunskapsöverföring, nätverk, företagssamarbeten – stor nytta av nätverken som finns, i omstruktureringen efter finanskrisen/lågkonjunkturen. Omställningsprogram utarbetat i samarbete med högskolan och andra.
- *Styrkeområden* – ta tillvara och utveckla dem på olika sätt.

I arbetet med den nya kunskapstriangeln har Västra Götalandsregionen valt att fokusera på forskning och innovation. Man tror på tillväxtpotential i ökad kommersialisering av forskningen.

Exempel på insatser:

- Projektet **Industriell dynamik** – stödja kunskapsöverföringen mellan akademien och de små och medelstora företagen. Uppsökande verksamhet där man erbjuder företagen behovsanalyser av vilka åtgärder man kan göra för att öka innovationskraften och sedan koppla ihop företagen med rätt kompetens på högskolan.
- **FoU-korten** fungerar som ett regionalt Forska och Väx. Pågår 2008-2010. Utvärderingsinsatser för att stärka företagen så de blir mer internationellt

konkurrenskraftiga. Mindre bidrag <35 000 för att ta reda på vilken typ av forskning de behöver. 500 000 för att genomföra forskningsinsatsen med forskningsaktörerna. Motsvarande samfinansiering krävs från företagen. Experter från VINNOVA utvärderar ansökningarna. Hittills beviljat 23 FoU-kort med fokus på energi- och miljöfrågor.

Helena Nilsson, enhetschef forskning och utveckling, presenterade hur man arbetar med regionens styrkeområden. Se separat presentation.

– När vi jobbar gemensamt med styrkeområden är det för att de ska vara internationellt konkurrenskraftiga. Regionala satsningar blir ofta beskyllda för att ha ett provinsialt perspektiv, sa hon.

En av strategierna är att jobba i gränssnitten och bryta upp branschstrukturer. Just nu vill regionen ta fram en ny strategi för life science-området, bland annat på grund av ändrade förutsättningar för Astra Zeneca.

– Vi ställde oss frågan: vad måste vi göra på allvar för att lyckas med det här området? Arbetet leds av Ingvar Carlsson.

Dessutom planerar man för en satsning på innovationsupphandling.

– Vi vet inte riktigt *hur* vi ska göra det men *att* vi ska göra det, sa Helena Nilsson.

I framtiden kommer man satsa mer på testanläggningar.

– Det läggs mycket resurser på forskningsanläggningar men fler test- och demoanläggningar behövs för att omsätta forskningen i praktiken, sa Helena Nilsson.

Behovet av nationell och regional samverkan

Kent Johansson, regionutvecklingsdirektör Västra Götalandsregionen underströk betydelsen av det regionala ledarskapet. Han pekade på att det just nu finns tre olika typer av regionalt utvecklingsansvar i länen och regionerna.

– För Västra Götalandsregionen har en regional självstyrelse lett till ökad regional och nationell dialog, sa han.

I Västra Götaland tas regionala planer (RUP, RTP, m.m.) alltid fram tillsammans med de 49 kommunerna och berörda organisationer. Man tar inte fram någon plan utan att de berörda är med i processen.

– Regionala planer tas fram horisontellt men staten delegerar alltid vertikalt. Hur ska man få de horisontella planerna att samspela med nationell vertikal delegering?

Anki Bystedt, näringsdepartementet:

– Vi har blivit duktigare på att ha en dialog genom hela systemet men den centrala nivån har en del att lära. På departementen pågår nu flera parallella processer. En ny forsknings- och innovationsproposition ska tas fram, liksom en nationell innovationsstrategi. Arbetet är ännu i sin linda. Samtidigt pågår kunskapsinhämtning inför de kommande förhandlingarna om strukturfondsmedlen. Det regionala perspektivet är otroligt viktigt i alla processerna. Sverige måste hänga ihop horisontellt och vertikalt.

Anna Olofsson, näringsdepartementet:

– Vi behöver utveckla dialogen med regionerna. Många lärdomar finns att jobba vidare med från varselsamordningen. Det är lätt att föra dialog med VG-regionen och Skåne som "pratar språket". Vi behöver hitta arenor och plattformar för att föra dialog med alla 21 regioner.

Bjarne Kirsebom, utbildningsdepartementet, ordf. för interdepartemental arbetsgrupp för kunskapstriangeln.

– Vi arbetar med att utveckla arbetsformerna i regeringskansliet – att man långt tidigare startar samarbetet mellan de olika departementen och enheterna för att bättre samordna arbetet i de olika processerna.

Kunskapsekonomi genom kunskapsplattformar

Ulf Petrusson, institutet för innovation och entreprenörskap vid Göteborgs Universitet, berättade om kunskapsplattformar som redskap för innovation. Se separat presentation.

– I framtiden måste man förflytta fokus från att tänka i termer att producera produkter. Istället är jag en kunskapsproducerande aktör. Mina kunder kan kontrollera min innovation. Jag måste kunna styra mina kunder, aktörer, leverantörer för att få så stort innovationsutrymme som möjligt. Jobba med utvecklingen runt om alla utvecklande gränssnitt. Då kan jag också förutse hur andra aktörer positionerar sig.

Hur få till kunskapsekonomin konkret? Genom att bygga kunskapsplattformar där man använder IPR som verktyg för att styra och utveckla innovation. IPR handlar om att visualisera och kartlägga sina tillgångar – Intellectual Asset Management.

– "Open innovation" är tvärtom vad många tror ingen öppen process. Istället styr vi och kontrollerar precis allt! Därför är det viktigt att alla har klart för sig vilka tillgångar man har och vilka man tar in i projektet. På så sätt kan man dela innovationerna och bygga en kollektiv bas.

Öppenhet måste byggas och styras. Licensiering och hantering av IP är en grund beroende av att hantera transaktioner.

Hans Persson, Volvo technology, höll med:

– Historiskt har vi på Volvo koncentrerat oss på inkrementell utveckling av en produkt. Nu ska vi bli mer disruptiva och satsa ytterligare på affärsutveckling. År 2020 ska Volvo tjäna pengar 50/50 på hårda/mjuka produkter. Vi ska bli duktiga på kunskapsplattformen. Vi måste lära oss att dela och att visualisera den kunskap vi har.

Ulf Petrusson menade att ju mer vi jobbar med kunskapsprojekt, desto mer lär vi oss att tydliggöra tillgångarna. När man gått igenom och tydliggjort de intellektuella tillgångarna, går utvecklingen ofta snabbt.

– Det behövs mer Google-mentalitet, då kommer innovationsområdet att växa! OECD Territorial Review menar att Sverige har en sällsynt förmåga att samarbeta över gränser. Det ligger i det svenska "mindsetet".

– Men vi måste få till bra samarbeten som samtidigt genererar innovation. Här måste vi bli bäst i klassen!

Men det krävs aktörer som kan bära kunskapsplattformarna.

– Storföretagen klarar av att bära det just nu, men de måste ha hjälp av akademien.

Sverige är beroende av en professionalisering av akademien, sa Ulf Petrusson.

Johan Hyllner:

– Det finns kunskapsluckor hos nyutexaminerade. Hur tänker man med IP? De måste tänka på patent från dag 1! Från en patentansökan får man fram massor av information. Även en biolog behöver läsa patent för att jobba i industrin.

Ulf Petrusson höll med:

– Vi ligger kanske 30-40 år bakom alla. Industrin läser patentinformation. I USA tvingar man akademiker att använda patenteringssystem i det dagliga forskningsarbetet. Finns ingen kultur på svenska universitet att göra det.

Universitetens och högskolornas roll

Jesper Vasell, innovationskontor Väst:

– All väsentlig forskning och utveckling bedrivs idag i olika typer av centrumbildningar. Därför blir frågan om hanteringen av intellektuella tillgångar allt viktigare, sa han och fortsatte med frågan om vad som i framtiden kommer att generera tillväxt.

– Det sker en glidning där större delen av tillväxten kommer att drivas av mindre företag. En central fråga är därför hur systemet och särskilt högskolan arbetar med de små och medelstora företagen.

Anne-Marie Hermansson, vicerektor Chalmers, höll med om att insikten om Intellectual Asset Management på universitet är låg och måste ökas.

– Det är en arbetshygienisk fråga: om alla forskare är inne i alla projekt så måste man kunna förhålla sig till det, menade hon.

Ulf Petrusson:

– Universiteten är usla på att ta hand om innovation. Historiskt sett har universiteten varit ett bra stöd till industrin. Men ju mer globaliserad industrin blir, ju mindre rustade är de svenska universiteten för att möta den utmaningen.

Margareta Wallin-Petersson, prorektor GU, undrade vad det innebär att ta in kunskapstriangeln i lärosätena när man varken har universitetsledningar eller forskningsfinansiärer med den bakgrunden.

Bjarne Kirsebom konstaterade att akademien uppvisar viss utpräglad skepsis mot alla idéer som kommer utifrån.

– Kunskapstriangeln innebär att man långsiktigt, kontinuerligt och systematiskt utvecklar samspelet mellan forskning, utbildning och innovation men ingen vet hur mycket av samspel mellan de tre som förekommer. Därför behöver vi utveckla uppföljningsmetoder. En grupp har samlats inom SUHF:s ram för att bearbeta detta. Idag finns inga incitament för forskarna att arbeta med forskningsöversikter. Det är en jätteuppgift för lärosätenas ledningar: att skapa de incitamenten.

Margareta Wallin Petersson:

– Vi har börjat arbeta med en modell på Göteborgs universitet hur man bygger ett "knowledge based management". Universitetet ska ta ett ägaransvar. Två forskarmiljöer finns som case. Vi ska bygga strukturen organisatoriskt. Få upp det på ledningsnivå så att det sedan kan genomsyra organisationen!

Regionens roll

Hans Persson, Volvo technology:

– Regionen har lyckats bra med att sätta upp arenor för multindustriella aktörer men pratar mindre om att göra affär av det. Nyckeln till att det ska bli bra är att våga prata affär. Då måste man ha koll på sina tillgångar. Det är viktigt med proaktiv Intellectual Asset Management, att kartlägga kunskapstillgångar i företagen. Där kan regionen och nationella nivån spela en roll att ta den frågan högre.

Vi arbetar med att skapa globalt hållbara transportlösningar. Regionen kan i det sammanhanget vara en facilitator, tillsammans med andra städer runt om i världen. *Crossregional* innovation är lika viktigt som *crossfunctional* innovation. Vi måste koppla upp oss mot det som sker i Asien. Där sker ett teknikrace mellan Kina, Japan och Indien. På tjänsteinnovationsområdet behöver vi hjälp, det finns ingen bra forskning kring det i Sverige.

Margareta Wallin Petersson:

– Regionen har tagit initiativ till det Västsvenska universitetssamarbetet där regionen bygger arenan för att universiteten möter varandra med mycket positivt resultat. Dessutom har regionen vågat peka ut ett nytt styrkeområde som inte ligger i någon

annan pipeline: det marina området. Att våga peka ut något som inte framhävs av de nationella aktörerna är starkt.

Björn Brorström, prorektor Högskolan i Borås:

– Det har varit positivt att koppla ihop lärosätena och instituten. Vi på lärosätena har inte riktigt förmåga att utveckla det själva.

Vi har speciella förutsättningar i vårt område. Inget stort Volvo. Istället många mindre textil-, mode- och handelsföretag. De sätter inte in tiotals miljoner i motfinansiering för utvecklingssatsningar.

Vi haft gott stöd i prioriteringsprocessen av regionen, till exempel kring smarta textiler. Ett forskningsprogram kring smarta textiles 40 miljoner per år.

Tagit fram en handlingsplan för ett säte för tjänsteinnovation i Borås med förankring i den handelsverksamhet som finns i regionen.

Bo Norrman, Senior Innovation Advisor, innovationsbron:

- Vi får inte tappa internationaliseringsperspektivet. Hur ska vi positionera oss gemensamt inför EUs initiativ: FP8, strukturfonder, och inte minst Innovation Union?

Helena Nilsson:

Vi har funderat kring hur vår region kan positionera sig i EU. Det måste ske via partnerskap i större utsträckning. FP7 pekar ut tio prioritetsområden men säger inte så mycket om gränssnitten. Därför har vi initierat ett ERA-net med andra europeiska textilregioner för att lyfta frågorna inför FP8.

Några slutsatser och kommentarer från gruppdiskussionerna

- Vi behöver sätta det lokala regionala i ett globalt sammanhang vi behöver stärka det från myndighetshåll. Så att man regionellt kan göra prioriteringarna. Vi måste nationellt peka ut styrkeområdena utan att därmed paralysera eller att regionerna att skriva samma program.
- Exempel på VGR som en arena för olika aktörer, vilken motsvarighet finns på nationell nivå? Men vilka frågor hör mhemma på vilken nivå? FÖer nationella tvärssektoriella arenor som kopplari hop med de regionala.
- Hur hita arbetsformer för att hantera IAM: holändskt exempel/ statens rol att facirlitera/delfinansiera
- Allting är globalt. Inga regionala modeller, hitta det som fungerar globalt på regional nivå
- Brist på kompetenser: hur tillgodose vissa kompetensbehoven? Samma behov finns i andra regioner.
- Kunskapstriangeln: koppling till professionalisering av innovationshanteringen. Brist på tydlighet vilka modeller universiteten ska arbeta med. Ska vi implementera detta på universiteten? Nja, kanske mer för regionen. Nu har man valt i VGR att arbeta med detta, regionen är med. Vad kan nationen göra för att hjälpa/stötta oss?
- Strukturfondsmedlen samarbetar över 7-8 regioner. På den nivån kan innovationspolitiken baseras.
- Reglerna är fortfarande fyrkantiga för innovationsstöd. VINNOVA och VR ger till exempel bara forskningspengar till akademien trots att företag också kan publicerat sig i Nature. I USA spelar det ingen roll.